

#10

גליון לשבת קדש
פרשת וארא

ניעים
שבת

ניעים שבת
הרב בנימין בוימל

מ"ט
ליפול

יום רודף יום, שבוע אחר שבוע, שנה ועוד שנה, כבר מאתיים ועשר שנים המצב הולך ומחמיר. דורות שנולדו אל עולם של עבדות ועינוי, בחומר, בלבנים ובכל עבודה בשדה. שמועות קשות על גזירות נוראיות ואכזריות של הטבעת ילדים ביאור, שחיתת תינוקות לצורך דם, ומה לא?! במישור הרוחני המצב קשה בהרבה. עם של נסיכים, בני אברהם יצחק ויעקב יום רודף יום, שבוע אחר שבוע, שנה ועוד שנה, כבר מאתיים ועשר שנים המצב הולך ומחמיר. דורות שנולדו אל עולם של עבדות ועינוי, בחומר, בלבנים ובכל עבודה בשדה. שמועות קשות על גזירות נוראיות ואכזריות של הטבעת ילדים ביאור, שחיתת תינוקות לצורך דם, ומה לא?! במישור הרוחני המצב קשה בהרבה. עם של נסיכים, בני אברהם יצחק ויעקב

מוצאים עצמם אורחים בארץ תמאה ומזומת. האויר והאוירה ספוגים בחיידקים רוחניים, מסביב בהמות מהלכות על שתיים, "זרמת סוסים זרמתם". כל סטיה וכל טרוף מתקבלים בברכה, הכל בראש חוצות, בפרהסיה, ועם הקודש מושפע מסביבה תמאה זו ומידרדר משער תומאה אחד למשנהו... כאביו של הגוף נוראיים, אך ייסורי הנפש היפה השקועה עד צוואר בסחי ובמיאוס גדולים אף יותר. הם מידרדרים מדחי אל בכי, שוקעים בעומק המדמנה, "עד שארץ מצרים מלאה מטינופת עבודה זרה שלהם" (שה"ש רבה ב,ח), כך הגיעו אבותינו אל המקום הכי נמוך שיש. כמה עצוב!

"כשישראל היו במצרים, נטמאו וטנפו את עצמם בכל מיני תומאה, עד שהיו שוכנים תחת מ"ט כוחות הטומאה, והקב"ה הוציאם מתחת השעבוד של כל אלו הכוחות" (זוהר חדש תחילת יתרו עפ"י תרגום 'הסולם'). וביארו קדמונינו: "שאם ח"ו היו מתעכבים יותר והיו נכנסים בהיכל נ', שוב לא היתה להם תקנה עולמית" (תוס' לאברהם מעין שני נהר נו).

משום כך, הקדוש ברוך הוא "חישב את הקץ" ו"קושי השעבוד השלים". ומשום כך יצאנו "בחיפזון" עוד בטרם החמיץ הבצק, וזוהי הכוונה הפשוטה בדברי ההגדה: "אילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים, הרי אנו ובנינו ובני

שביבי | הרב אהרון בייפוס
אמונה

"יהי חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך". במילים הללו, פורש האיש היהודי את משנתה של התפילה, והכח שלה. כי הקב"ה מרעיף עלינו חסד, כמידה בה האדם עושה עצמו כלי, ומייחל. כשיש ל"ע חולה, יש שמפעילים קשרים, משחרים לפתחם של עסקנים, מרבים בהשתדלות, ו... גם משתמשים לבסוף באמצעי העתיק - כח התפילה. כביכול... לא יזיק גם הקשר עם הקב"ה. חוסר תלות מוחלטת.

כהקדמה לתפילה, צריך לחדד את הידיעה שאין עוד מלבדו!! לגשת לתפילה מתוך שלמות ידיעת "כאשר יחלנו לך", אנו מיחלים לחסדיו-ורק לחסדיו. כי הוא-ורק הוא יכול להושיע! ואז יקוים בנו, שחסדיו עמנו יהיו, כפי ש"יחלנו לך".

בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים".

משל מרטיט שמעתי ממו"ר בעל "נתיבות שלום" על הנאמר בספרי (דברים כו,ח) "ויוציאנו ה' – לא ע"י מלאך ולא ע"י שרף ולא ע"י שליח". תוך כדי משחק נפל בנו יחידו חביבו של המלך אל בור הביבים שבשולי חצר הארמון. המומים וכואבים עמדו עבדי המלך ויועציו סביב שפת הבור, שמעו את קולות הזעקה של ה"נסִיך" ונתנו דעתם כיצד לחלצו. עד שזה אומר בכה וזה בכה, הבחין המלך מחלון היכלו במהומה שבחצר הארמון. לשמע הסיבה, זינק במהירות הבזק אל החצר, קפץ אל תוך הבור בלבוש מלכות ועטרת זהב וחילץ במו ידיו את בנו בבת עינו. רק אבא מסוגל להזדהם בצחנת השפכים בשביל להציל את בנו.

אך נשאל שאלה כואבת: למה? מדוע נדרשו אבותינו לעבור הרפתקה מסוכנת זו ולהיטלטל בדרכים העקלקלות שבין מחוזות הטומאה? מדוע חיכה אב הרחמן עד ה"דקה התשיעים" כדי לחלץ אותם מהזוועה ברגע האחרון ממש? מה תועלת יש בהתחככות מסוכנת זו בפתחו של שער ה-נ' ממנו אין דרך חזרה? מה היו חסרים אילו היו מידרדרים קצת פחות ומגיעים למשל "רק" עד השער העשרים ושבעה או השלושים ושניים?

התשובה היא בוודאי מעומק כבשן ה"כבשי דרחמנא", אך הנה לנו הסבר מניח את הדעת על דרך הפשט, הסבר שיועיל לנו בעבודתו ית'.

בשעבוד מצרים צָרַף הקב"ה את בני ישראל בכור ההיתוך ויצר מהם עם מיוחד ומזוקק בעל תכונות יחודיות וכוחות נפש עילאיים. שם במצרים, נוצר ה-D.N.A שמאפיין את עמנו. זהו אותו קוד גנטי שאפשר לנו לשרוד היסטוריה של אלפי שנות גזירות ורדיפות, השמדות; גירושים; עינויים; פרעות; פוגרומים; תאי גזים ושחיטות. גם בימים אלו, עומדים אנו נפעמים מול העוז והתעצמות המתגלים בבני עמנו. את הכח לקום על רגלינו, להתחזק ולהתחיל מחדש, קיבלנו בירושה מאבותינו דור השעבוד במצרים.

רק בזכות זה שעברנו את פרעה, יכולנו לעבור את סנחריב ואת נבוכדנצר, את אחשוורוש ואת המן, את אנטיוכוס ואת טיטוס, עד היטלר, סנוואר ונסראללה. אבותינו התחשלו במצרים והורישו לנו חישול זה בגנים.

כך בדיוק גם במישור הרוחני. מאז יציאת מצרים ועד היום, יכול כל יהודי שרוצה בכך, גם אם הדרדר אל מחוזות הסחי והמיאוס, לקום על רגליו מבחינה רוחנית. כלום גרוע הוא מאבותינו שהיו בתחתית המ"ט ועלו עד מ"ט שערי קדושה? זוהי הסיבה למסע של אבותינו אל הדיוטא התחתונה – לכבוש לנו דרך שתאפשר לנו לאזור כוחות לקום ולטפס גם ממדרגות נמוכות אלו.

רבים מחוץ למגזר שואלים מנין לנו היכולת להתנזר ממכשירי נוחות, ידע ופנאי למיניהם? להשאיר אחורי גבנו טכנולוגיות שועטות המציעות אין ספור אפשרויות? להתקדש קודש קדשים בהיכלי בתי כנסיות ובתי מדרשות? גם זו ירושה לנו מאבותינו. נזר ההתנזרות!

שאלה חזקה נשאל מזכה הרבים הרב עזריאל טאובר זצ"ל על ידי אחת משומעות לקחו: הלא אחד מיסודות הדת הוא: "זה לעומת זה עשה האלוקים". אכן בדורנו התעצמו מאוד כוחות הטומאה, ובהתאמה גם כוחות הקדושה. וזאת ידוע לכולם, שאם בעבר הלא רחוק היה המעבר משער של טומאה אל משנהו לוקח זמן, כיום הזה, בלחיצת כפתור אחת (ב'אנטר' אחד) ניתן להידרדר, חלילה, הישר אל זרועותיו הפתוחות של שער המ"ט. היכן הוא, אם כן, כך שאלה, ה'כנגד' בצד הקדושה? **איה הוא אותו כפתור 'אנטר' איתו מדלגים בבת אחת עד שער המ"ט של הקדושה?**

לאחר מחשבה קלה, ענה ר' עזריאל: זהו אותו כפתור! אותו אנטר! אם לא לוחצים עליו...

חומר למחשבה.

כבר תקופה ארוכה שאני תוהה ביני לבין עצמי מדוע רוב המקרים וההורים שפונים אלי לצורך יעוץ, הכוונה, הנחייה וטיפול, אלו מקרים השוחרים לפתחי רק כשהקושי של ההורים והסבל של הילד או המתבגר הוא רב וכבר בלתי נסבל.

כתיאור מצב, למצב הבלתי נסבל בו הם נמצאים ואז כשמשוועים לעזרה יכול לבצבץ השינוי. הקדוש: **"לא שצעקו לא-ל שיושיעם, אלא צעקו מן הצער כאדם הצועק מכאבו..."**

צידה לדרך:

כשכבר אין ברירה והמצב הפך לבלתי נסבל, אפשרו לעצמכם לעשות את השינוי. מעשים קטנים ומותאמים יפחיתו את הפאניקה מהיציאה מ"אזור הנוחות".

פעמים רבות כמחנכים בהכירנו את הפער בין הרמה העכשווית של החניך לבין רמת הפוטנציאל והמצופה ממנו, אנו דוחקים בו להשתנות ולעשות. וכשאנו נתקלים בהתעקשות והיאחזותו במצב העכשווי מבלי פתיחות וגילוי רצון לעשות את השינוי לו הוא מסוגל וצריך, יופגן כלפיו חוסר סבלנות ונדמה לנו, שאם נמשיך לדחוק בו שוב ושוב, נסייע לו לצאת מאזור הנוחות. אך עלינו לדעת, שקפיצה דרמטית מידי, מעבירה אותו היישר מ"אזור הנוחות" ל"אזור הפאניקה" המשתקת ומנכיחה את הישארותו במצב העכשווי המוכר ו"הבטוח". על מנת שינוע לעבר השינוי המיוחל, עלינו להתאים לו את הצעדים הראשונים שיחלצוהו מן המיצר בו נאחז. ללא התאמה זו אנו ניתקל בהפכפכנות שברגעי הקושי וכשהמצב הופך לבלתי נסבל נסכים לכל דרישה. רגע אחרי ששוככת לה המועקה ונראה שאפשר להמשיך כפי שהיה, נרפה מהבטחות השינוי ונמשיך בסורנו ממש כמו פרעה שלאחר המכה מגלה כניעה ומיד בסיומה פורח מזיכרונו את אשר ארע וההכרזה: **"הָטַאתִי הַפְּעָם ה' הַצְדִּיק וְאֲנִי וְעַמִּי הַרְשָׁעִים..."**

"בננו מתקשה להיות קשוב ומרוכז בלימודים", "יש לו בעיה בניהול זמן, סדר וארגון", "הוא לא מחזיק מסגרת וכבר עבר במהלך השנה שתי ישיבות", "מתקשה בניהול הרגשות והתפרצויות הכעס שלו", "הילד מסתגר ודחוי חברתית ובעל דימוי עצמי נמוך", "מאז שהתבגר אין לנו שליטה עליו ואינינו מצליחים להציב בפניו גבולות..."

נוסף לכך, כשהורים פונים ליעוץ וטיפול מכל סיבה שהיא, מסתמן שהתופעה מוכרת כבר זמן רב. הקושי הלימודי מוכר מהכיתות הנמוכות, את הקודים החברתיים הוא לא מסוגל לקרוא לא מהיום, התפרצויות הכעס ואי קבלת מרות הינה אופיינית לו כבר מגיל הגן. והשאלה הזועקת עד לב השמים היא: **אז למה היכינו עד היום!?**

יש בתיאורי המקרה הנ"ל בכדי ללמד אמיתה על המין האנושי, בכל מה שנוגע לשינוי והתפתחות אישית. ברוב הפעמים והמקרים, הולדת השינוי תבוא רק לאחר קושי ותחושה בלתי נסבלת של המצב הקיים. כל עוד והמצב סביל נעדיף להישאר ב"אזור הנוחות" – המצב המוכר והידוע שאינו מצריך לעשות דבר.

רגעי התפנית ב"גלות מצרים" ותחילת הצעדים שהוציאו את בני מן המיצרים של מצרים, היו ברגע בו: **"...וַיֹּאמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֶבֶדָה וַיִּזְעְקוּ וַתַּעַל שׁוֹעַתָם..."**. ואין להבין את המשמעות של **וַיִּזְעְקוּ** במובן של תפילה אלא

שלו... והילדה בכלל לא רצתה! היא בכתה בכי מר "לא רוצה!!! לא רוצה!!!" ואף התחילה להשתולל... והוא צועק ואומר לה, "את חייבת תעלי כבר! נו..." והיא ממשיכה להשתולל... "לא רוצה!!! לא רוצה!!!" ואז הוא אומר לה את המשפט הכי הזוי ששמעתי בחיים... **"את חייבת לעלות, כי כבר שילמת!!"**

אז לקחתי ספר ונשארתי שם חצי שנה, רק בשביל לשבת בנחת על כסא עם קפה שחור ולאכול קרואסון יבש בטעם קינמון מלפני כמה ימים... **כי כבר שילמת!**

כתב הרמב"ם: **"שכל אדם יכול להיות צדיק כמשה רבינו"**

בורא עולם
נותן לי מתנה
מן השמים
להשיע
לטובה על כל
סביבתי! ואף
נותן לי אמצעים
המיוחדים רק
לי!... והוא
הדין לכל כח
וכשרון שנולד
עמו האדם, כגון

כח ה'יצירה' שהוא מולד באדם כנזכר בזוהר החדש (דף מא ע"ב) גם בו מוכרח להשתמש כדי לקדש שם שמים בעולם!

כשם שמשה רבינו השתמש בכל כוחותיו לעבוד את ה', כך עלינו להשתמש בכל כוחותינו שקיבלנו לעבוד את ה'.

ולכן נבחר דווקא יהושע להיות מחליפו של משה, שהוא מיצה את יכולתו כמו משה "משרתו יהושע בן-נון נער לא ימיש מתוך האהל" וימיש' מלשון 'משה' שמיצה את יכולות כמו משה רבינו....

"וכתב רבי אלחנן וסרמן זצ"ל הי"ד: **"וזה היא כוונת הרמב"ם שכל אדם יכול להיות צדיק כמשה רבינו" היינו שכל אדם לפי ערכו ולפי כוחותיו יכול להיות עבד ה' כמו משה רבינו לפי כוחותיו"** (קובץ מאמרים מ"ח).

החלטתי. אני עוזב את הכתיבה והציור ולהולך להיות מרצה! זהו הדבר האמיתי! למלא אולמות ולתת דרשות!

חיש מהר נרשמתי לקורס **'מרצים בכירים'** במרכז הארץ באחד המקומות הכי נחשבים שיש... כמובן המחיר היה בהתאם. חצי שנה של קורסים מקיפים ובסוף אתה יוצא 'מרצה', עם נסיעות בכל רחבי הארץ, טיסות לחו"ל, חיזוק קהילות רחוקות ועוד ועוד... ככה הבטיחו!

טוב, הגיע היום הראשון של הקורס, כמובן שהקורס היה מעובר ע"י טובי המרצים מכל הארץ... הגעתי באיחור

קל והתיישבתי

בשורה האחרונה. עם קפה שחור וקרואסון יבש בטעם קינמון כנראה מלפני כמה ימים, הרגשתי ממש כמו ב'כולל'...

אני מתרווח על הכיסא, ומביט לכל עבר, אל

אותם אלה שנרשמו לקורס... אני מסתכל עליהם, כולם היו מהופנטים... אפשר לחוש איך הם מדמיינים, את מה שאני דמיינתי לפני כמה ימים... טיסות, פגישות, הרצאות, כסף....

אני בוהה וחושב לעצמי, מה אני עושה פה? מה זה קשור אלי? הרצאות? טיסות? כסף? (קצת קשור)

מה אני בסך הכל אוהב? לשבת בנחת על הכיסא בכולל עם קפה שחור ולאכול קרואסון יבש בטעם קינמון מלפני כמה ימים... להתנתק מהעולם ולצלול בלימוד?!

אבל כבר שילמת!!!

נזכרתי שפעם הייתי בגן חיות ואיזה אבא אחד קנה סיבוב על 'סוס פוני' לבת

שנתבאר שה' נתן בליבו להלחם על צור למרות שלא ידע זאת. בגלל זה מגיע לו שכר, ואיזה? שיקבל את ארץ מצרים וזה יהיה שכר על העבודה של צור.

והדברים נפלאים, שהרי אם אנחנו היינו בצבא של נבוכדנצר והיינו עושים סיכום של פעולות אחרונות היינו אומרים, שבצור עבדו ונלחמו קשה ויצא לחינם, ואח"כ במצרים הלך לנו בקלות. וזה שתי פעולות ואין ביניהם קשר כלל.

אבל האמת שזה לא כך אלא בגלל העבודה הקשה בצור, קיבלו את השכר במצרים.

וזה יסוד גדול גם ברוחניות שאדם שמתייגע בסוגיא ולא מגיע להבנה ואח"כ לומד סוגיא אחרת ופתאום הכל רץ וזורם לו ומבין מהר, ומרגיש שכאן עבד קשה ולא הבין, וכאן בלי להתאמץ הבין מהר. אבל האמת היא הפוכה שזה שעמלת בסוגיא הקודמת קשה, הצלחת להבין את הסוגיא האחרונה בקלות ובמהירות, כיון שיגיעה לא הולכת בחינם, ותמיד הקב"ה משלם את השכר רק לא תמיד באותה מקום.

בהפטרה מובא הנבואה שהקב"ה אומר ליחזקאל הנביא - **"בן אדם נבוכדנצר מלך בבל, העביד את חילו עבודה גדולה אל צור... ושכר לא היה לו ולחילו מצור, על העבודה אשר עבד עליה"**.

ההסבר בפסוק זה הוא כך:

שהקב"ה גזר על צור שתחרב ולכן נתן בליבו של נבוכדנצר להלחם עליה, והיה שם עבודה גדולה ושכר לא היה לו, ומדוע לא היה לו שכר על זה שכבש את צור?

אומר רש"י, משום שנגזר שכל השלל של צור ישטף במים, ולכן יצאו בלא שלל. [וכתוב בחז"ל שהשלל של צור שמור לצדיקים לעתיד לבוא].

עוד כתוב שם בנביא בפסוק שלאחריו - **"לכן כה אמר ה' אלקים, הנני נותן לנבוכדנצר מלך בבל את ארץ מצרים, ונשא המונה ושלל שללה ובזז ביזה והיתה שכר לחילו, פעולתו אשר עבד בה נתתי לו את ארץ מצרים"**.

מבואר כאן שהקב"ה אומר: מכיון שנבוכדנצר עבד קשה ויצא בלא כלום, והוא עשה את 'בשביל' הקב"ה - כמו

אילנא רברבא ה' דב סוקולובסקי

רצים או רוצים

מאי דכתיב כן אברכך בחיי בשמך אשא כפי, כן אברכך בחיי זה קר"ש בשמך אשא כפי זו תפילה ואם עושה כן עליו הכתוב אומר וכו'.

והרשב"א בפי' אגדות מפרש שאברכך בחיי הוא ק"ש דכתיב בשכמל"ו, ואשא כפי הוא תפלה ע"ש הכתוב (מלכים א' ח, מח) ויהי ככלות שלמה להתפלל וכפיו פרושות לשמים ואח"כ עוד נאמר ופרש כפיו אל הבית הזה.

וברע"א (או"ח פט סק"א) שמה שעכשיו אין פורשין כפים בתפילה משום שהאומות עושין כן, וכמו מצבה שהיה חביב על הקב"ה בזמן האבות, וכשהתחילו לעשות לע"ז נהיה מאוס.

ובספר פתח הדביר שם כתב שלזקיפת הידיים צריך תנאי שיהיו נקיים מגזל וגניבה ובלא"ה זה רק מזכיר עוונותיו. ואפשר שלכן אין נוהגים כן.

כוס חמישי: ה' לשונות של גאולה הן והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי והבאתי.

המשך בעמ' הבא <

שב"ט: הנה נכנס עלינו בסערה חודש שבט, הדב"ח מצאנו עשה עסק מחודש שבט ורמז זאת מהפסוק ואין בשבטיו כושל. הוא היה מאד שמח בר"ח שבט ואמר שמר"ח שבט עד שבועות יש כל שבועיים חג, ר"ח שבט, טו בשבט, ר"ח אדר, פורים, ר"ח ניסן, פסח, ר"ח אייר, פסח שני, ר"ח אייר, שבועות.

וידוע מצדיקים ששבט הוא ר"ת שמרם ברכם טהרם.

אנו רצים: וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וגו' ופירש"י וארא אל האבות, וכבר נשתברו קולמוסין מה חידש רש"י בזה. ופי' הר"מ מקוברין שהקב"ה אמר לו אני מראה עצמי לאלו שרוצים, והאבות היינו לשון רצון כמ"ש לא תאבה.

ואנחנו רוצים.

ואשא כפי: א"י בפרשה (שמות ט, לג) ויצא משה ויפרוש כפיו, והיינו בתפילה כדאי בתרגום ובמפרשים. וכ"ה בפסוק כצאתי את העיר אפרוש כפי. ובגמ' (ברכות טז:)

כך אתה מכיר
את ה' וחידש שם
שיש שני נקודות
באהבת תורה א'
שמביא לידי אהבת
ה' וב' עצם אהבת
תורה גם אם לא יביא
לאהבת ה'!

אמנם ברמב"ם לא מוזכר דין של
אהבת תורה בכלל עיין בהל' ת"ת.

ועיין ברכות טז: שיהיה בנו אהבת תורה, עיין
כתובת עז: שהתורה נקראת אילת אהבים וכן
בעירובין נד: ובאהבתה תשגה תמיד ובשבת
קיי"ד כל משניאי אהבו מות רואים שאסור
לגרומ שישנאו את התורה, וכן במנחות יח
"מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי"

צריכים אהבת
תורה, אין כמו
אהבת תורה,
מתפללים על
אהבת תורה,
יש לעיין, האם יש חיוב
ומצוה לאהוב את התורה
או שהוי סה"כ 'פועל יוצא'
שהתורה כל כך חביבה ומיוחדת
שא"א שלא לאהוב אותה בלי שיעור ותכלית?

עיין בדרך ארץ זוטא פ"ב מ"ד הוי אוהב את
התורה משמע שיש מצוה ועיין במס' כלה
רבתי ואהבת את ה' אלקיך את לרבות את
התורה, לפ"ז יוצא שהוי סניף במצות אהבת
ה' - לאהוב את התורה (ה'את' מרבה אותו
במצוות אהבת ה').

ובגמ' פסחים כב: מאת ה' אלקיך תירא
(דברים ו' י"ג) את לרבות ת"ח ובשוי"ת מהרי"ל
ס"א וכן במהרש"א שם שאלו למה לא ריבו
ת"ח מאת של ואהבת את ה' שזה בדברים
פרק ו' פ"ה והוי לפני הפסוק של "תירא",
אמנם לפי הנ"ל יש לעיין שכבר דרשו ואהבת
את לרבות אהבת תורה ואולי אהבת תורה
ות"ח הם תרי רעין דלא מתפרשין וא"כ
כמו"כ יהיה מצוה של יראה מהתורה כמו
מלפני ת"ח.

ועיין בעמק שאילתות למרן העמוס בעבודה
הנצי"ב צ"ל באות ג' ס"ה שהביא אבות דר"נ
פכ"ח שאין אהבה כאהבת התורה וכתב
"ונמצא דבזה"י יקרה לפני ה' אהבת תורה
מאהבת ה' מאשר היא בשלימות יותר כי
השתלמות אהבה באה ע"י שהנאהב מתקרב
למי שרוצה לשפוך אהבה לו וכמאמר שלמה
אני אוהבי אהב, ועוד כתה שם מהספרי פ'
ואתחנן ואהבת את ה' והיו הדברים איני יודע
באיזה צד אוהבים את ה' ת"ל והיו שמתוך

> המשך מעמ' קודם

ויש בהגדה של פסח מהר"ל מפראג שהמהר"ל הנהיג לשתות כוס חמישי מיד אחר
כוס רביעי. המקור לזה הוא שיטת רבי טרפון פסחים קיח שצריך לשתות כוס חמישי
וברמב"ם פ"ח מחמץ ומצה ה"י שכוס חמישי הוא רשות. והרמ"א (תפא) מתיר לשתות
למי שרוצה.

אמנם כל יחוס הגדת מהר"ל למהר"ל נתונה בספק, ויש כבר מאמר ע"ז אגדת או הגדת
מהר"ל (בקובץ מוריה עט תשמ"ה עמ' קי) ומביא שם ראיות רבות שזה זיוף וכך מפורסם כבר.
אכן לגבי המנהג עצמו היו שנהגו כן, אדמורי"ם לבית קוצק איזביצא ואולי גם גור,
ומהסטייפלר מביאים (קוני' דרכי יעקב עמ' כז) שהיה נוהג לשתות בסעודה כוס נוסף לצאת
שיטת הרי"ף שצריך לשתות כוס חמישי.

ובפיוט של שבת הגדול (אלה-י הרוחות לכל בשר) כתוב: "ובעי למשתי חמרא משום אונס,
יאמר בחמישי הלל הגדול ישתנס". כלומר שאם חייב לשתות יין ישתה כוס חמישי
ויאמר עליו הלל הגדול.

הרי שיש מקור לזה בראשונים גם למי שלא סובר שצריך לצאת ידי שיטת הרי"ף.

'השאלת' עגלות 'סופר' תשובה על פ' שמות

הובהר מצד 'יש חסד' שללא רשות
מפורשת הם לא מסכימים להוציא
ממתחם הסופר את העגלה והוי גזל
(שואל שלא מדעת). לגבי חיוב השבת
אבידה קשה להגיד 'זקן ואינו לפי
כבוד' כיון שההגדרה ההלכתית
היא שאם זה היה שלך לא הייתה
מחזירו ומסתמא כל אחד היה מחזירו
בהפסד של 700 ש' ולגבי עצם חיוב
של השבת אבידה אמרו לי ב'קן
ההלכה' של 'ועשית הישר והטוב'
שמסתמא חייבים בהשבה (אך שיש
לצרף לקולא, צד שהוי אבידה מדעת ע'
רס"א ט"ז), אמנם הבהירו שהמוצא לא
מחויב לעשות יותר מאשר הבעלים,
וכל מה שעליו הוא להתקשר לחנות
ולהגיד להם שנמצא העגלה במקום
פלוני, ואם הם לא הגיעו אתה לא
מחויב יותר מהם.